

บทที่ 4

ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ศึกษา

4.1 ข้อมูลพื้นฐานของอำเภอสะเมิง

อำเภอสะเมิงตั้งอยู่ทางตะวันตกของจังหวัดเชียงใหม่ บนถนนสาย 1096 ห่างจากตัวจังหวัด ระยะทาง 51 กิโลเมตร และห่างจากกรุงเทพมหานคร 801 กิโลเมตร บริเวณละติจูด 18 ถึงละติจูด 19 องศาเหนือ และลองจิจูด 98 ถึงลองจิจูด 98 องศา 36 ลิปดาตะวันออก พิกัด M.A. 721 838 (ที่ว่าการ อำเภอ) มีเนื้อที่ประมาณ 1,002 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 626,250 ไร่ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขา และป่าไม้ ประมาณร้อยละ 80 ของพื้นที่ทั้งหมด เป็นที่ราบร้อยละ 20 ของพื้นที่ทั้งหมด มีแม่น้ำ ที่สำคัญ 2 สาย คือ แม่น้ำแม่จางและแม่น้ำสะเมิง มีอากาศเย็นสบายตลอดปี อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 35 องศาเซลเซียส และต่ำสุด 8 องศาเซลเซียส อุณหภูมิเฉลี่ย 22 องศาเซลเซียส (กรมป่าไม้, 2544) แผนที่แสดงตำแหน่งที่ตั้งของอำเภอสะเมิงแสดงดังภาพที่ 4.1

อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ และอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

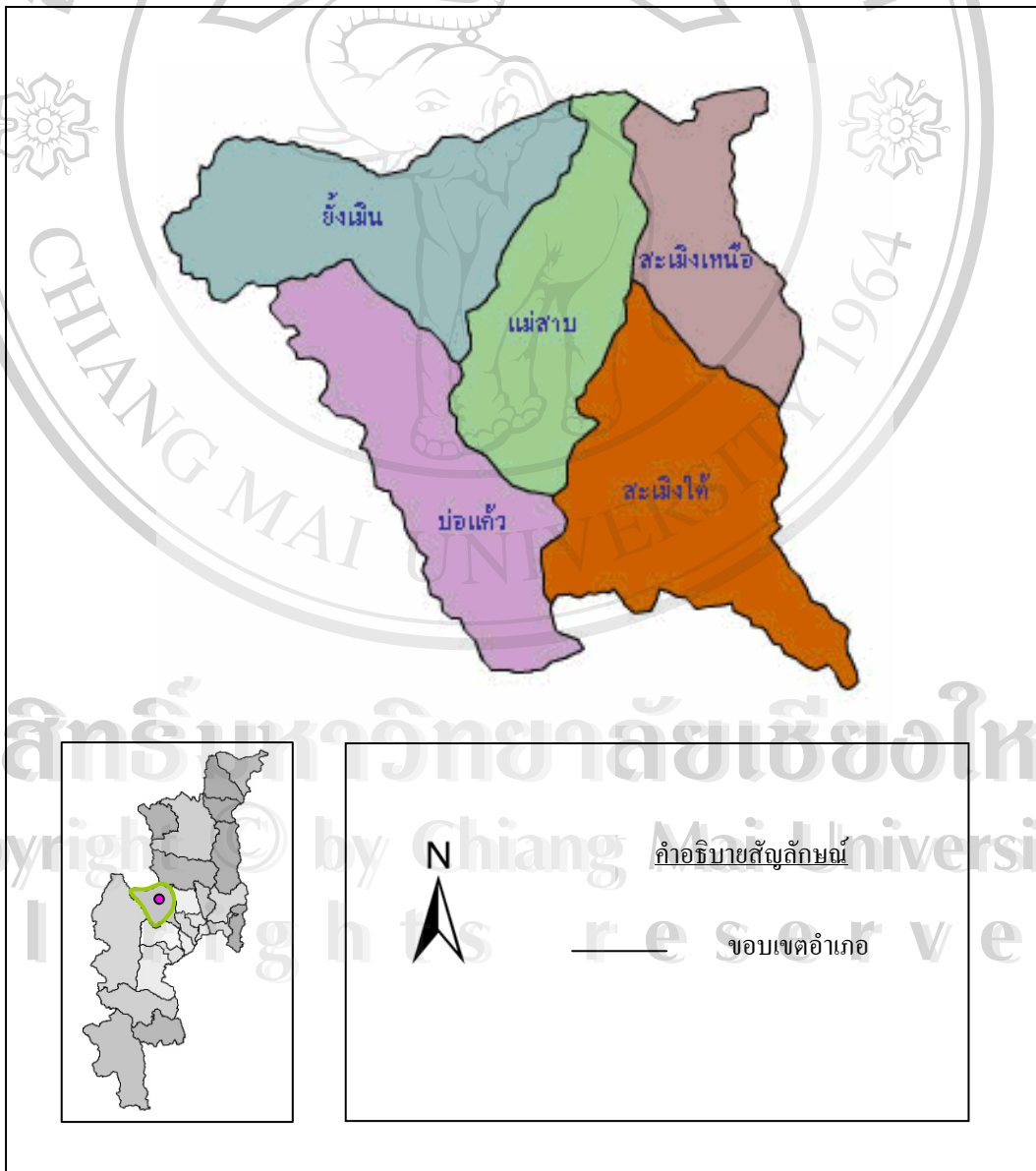
ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอแม่วาง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอแม่ริม อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

อำเภอสะเมิงแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 5 ตำบล จำนวน 45 หมู่บ้าน (ข้อมูลปี พ.ศ. 2548) แยกเป็นหมู่บ้านปกติ 31 หมู่บ้าน และเป็นหมู่บ้าน อพป. 13 หมู่บ้าน ขอบเขตการปกครองของอำเภอสะเมิงแสดง ดังภาพ 4.1 ประชากรของอำเภอสะเมิงมีจำนวน 6,070 คน ครัวเรือน จำนวน 22,924 คน (ข้อมูลถึงวันที่ 30 กรกฎาคม 2544) แบ่งออกเป็นเพศชาย 11,793 คน และเพศหญิง 11,131 คน นอกจากนี้ยังแยกเป็นออกเป็นคนเมืองชาวพื้นราบร้อยละ 52 ของประชากรทั้งหมด และชาวไทยภูเขา ได้แก่ ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ลีซอ ม้ง ไทลื้อ และจีนฮ่อ ร้อยละ 48 โดยชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงมีจำนวนมากที่สุด (กรมป่าไม้, 2544)

ภาพ 4.1 แผนที่ขอบเขตการปกครองของอำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่

การใช้ประโยชน์ที่ดินของอำเภอสะเมิงแบ่งออกเป็นพื้นที่การเกษตร 24,391 ไร่หรือร้อยละ 3.89 ของพื้นที่ทั้งหมด แยกเป็นพื้นที่ปลูกถั่ว 12,184 ไร่ หรือร้อยละ 40.8 ของพื้นที่การเกษตร พื้นที่ทำสวน 9,769 ไร่ หรือร้อยละ 34.6 ของพื้นที่การเกษตร พื้นที่ทำไร่ 4,223 ไร่ หรือร้อยละ 17.3 ของพื้นที่การเกษตร และพื้นที่ปลูกข้าวซ้อนพื้นที่เดิมของพืชสวนร้อยละ 7.1 ส่วนใหญ่เกษตรกรทำการเกษตรในพื้นที่ราบระหว่างหุบเขาและเชิงเขาซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีอยู่อย่างจำกัด และส่วนใหญ่มีรายได้จากการเกษตรเป็นหลักร้อยละ 90 มีครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม 5,077 ครัวเรือน โดยมีพื้นที่ ทำการเกษตร 24,391 ไร่ (ร้อยละ 5.51 ของพื้นที่ทั้งอำเภอ) พืชเศรษฐกิจที่สำคัญได้แก่ กระเทียม สตรอเบอร์รี่ กะหล่ำปลี เก๊กฮวย ลิ้นจี่ ลำไย และกล้วยน้ำว้า (กรมป่าไม้, 2544) นอกจากนี้ชาวบ้านในอำเภอสะเมิงยังมีการเลี้ยงสัตว์ ซึ่งเป็นการเลี้ยงเพื่อการบริโภค และใช้แรงงานทั้งหมด โดยสัตว์ที่เลี้ยงได้แก่ โค กระบือ สุกร เป็ด ไก่ แพะ สุนัข และแมว อาชีพอื่นของชาวบ้านในอำเภอสะเมิงได้แก่ การทอผ้า ถักไม้กวาด และทำอุตสาหกรรมในครัวเรือน เช่น การทำกล้วยอบน้ำผึ้ง การทำผลิตภัณฑ์จากกระดาษสา (กรมป่าไม้, 2544)

แม่น้ำที่ไหลผ่านอำเภอสะเมิง มีดังนี้

- (1) ลำน้ำแม่ขาน ไหลจากบ้านห้วยทรายขาวรวมกับน้ำแม่จุม
- (2) ลำน้ำแม่สะเมิง ไหลจากตำบลสะเมิงเหนือ ผ่านตำบลสะเมิงใต้ ไหลลงสู่น้ำแม่ขานบริเวณตอนใต้ของอำเภอสะเมิง
- (3) ลำน้ำแม่สาบ ไหลผ่านบ้านขุนสาบ ตำบลแม่สาบ ผ่านตำบลสะเมิงใต้
- (4) ลำน้ำแม่โต๋ ไหลจากตำบลบ่อแก้ว ผ่านตำบลแม่สาบ ไหลลงสู่น้ำแม่ขานที่บ้านหาดส้มป่อย
- (5) ลำน้ำแม่แพะ ไหลจากบ้านแม่แพะ ลงสู่น้ำแม่สะเมิง

4.2 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มน้ำแม่สาบ

พื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาบ มีอาณาเขตครอบคลุมตำบลแม่สาบและสะเมิงใต้ มีหมู่บ้านทั้งหมด 9 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่บ้านนาแก้ว-ผายอง ขุนสาบ พุ่งยาว แม่ตุงตึง ปางเดิม จิวเต่า งาแมง กองขากน้อย และแม่สาบ ประกอบด้วย 4 กลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ กะเหรี่ยง ลีซอ คนเมือง และไทลื้อ มีประชากรทั้งหมด 3,807 คน จำนวน 1,022 ครัวเรือน (สำนักงานเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2545) รายละเอียดดังตาราง 4.1 อาชีพที่สำคัญของประชากรในพื้นที่ ได้แก่ การทำนา ทำไร่ การเลี้ยงสัตว์ และรับจ้าง การใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการเกษตรส่วนใหญ่จะใช้ทำนา ปลูกข้าวนาปี ส่วนพืชยืนต้นที่นิยมปลูกได้แก่ มะม่วง ลิ้นจี่ ลำไย และกาแฟ สัตว์ที่นิยมเลี้ยง ได้แก่ ไก่ หมู วัว ควาย และเป็ด แหล่งน้ำที่สำคัญ

ของชาวบ้าน ได้แก่ บ่อน้ำตื้น ฝาย ผนังกั้นน้ำ เหมือน ห้วย ลำธาร รางน้ำ ประปาภูเขา อ่างเก็บน้ำ บ่อ บาดาล หรือบ่อเจาะ และหนอง บึง (สำนักงานเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2545)

ตาราง 4.1 สถิติแสดงจำนวนประชากรของกลุ่มน้ำแม่สาบ (ข้อมูล ปี พ.ศ. 2545)

ลำดับ	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวน หลังคาเรือน	ประชากร (คน)	ชาติพันธุ์	หมายเหตุ
1.	นาถู่-ผายอง	102	448	กะเหรี่ยง, ลีซอ	
2.	ขุนสาบ	95	388	กะเหรี่ยง	
3.	ทุ่งยาว	65	231	คนเมือง	
4.	แม่ตุงตึง	44	173	คนเมือง	
5.	ปางเดิม	134	560	คนเมือง	
6.	จิวเต่า	142	582	คนเมือง	
7.	งาแมง	37	186	คนเมือง, ไทลื้อ	
8.	กองขากน้อย	43	164	ไทลื้อ	
9.	แม่สาบ	267	1075	ไทลื้อ	
	รวม	1,022	3,807		

ที่มา : ข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2545)

ภาพ 4.2 แผนที่ลุ่มน้ำแม่สาบ ลุ่มน้ำย่อยบ้านงาแมง และลุ่มน้ำย่อยบ้านขุนสาบ

ป่าไม้ที่พบในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาบ ได้แก่ ป่าเต็งรัง และป่าเบญจพรรณ ป่าสน และป่าดิบแล้ง บริเวณพื้นที่ต้นน้ำ ทางตอนเหนือของลุ่มน้ำย่อยบ้านขุนสาบ

1) ป่าเต็งรัง (Dry Dipterocarp Forest, DDF)

ป่าเต็งรังเป็นป่าที่มีพื้นที่กว้างกว่าป่าชนิดอื่น ๆ พบทั้งในพื้นที่ราบและพื้นที่ภูเขา ในบริเวณพื้นที่แห้งแล้ง ปริมาณน้ำฝนประมาณ 1,000 มิลลิเมตรต่อปี ดินเป็นดินทราย หรือดินสีเหลืองปนแดง (Red yellow soil) หรือดินลูกรัง (Lateritic soil) หรือดินกรวดหรือดินศิลาแลง มักมีชั้นดินตื้นและมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำมาก ป่าชนิดนี้เป็นป่าโปร่ง ไม่รกทึบ มีหญ้าเป็นพืชพื้นล่าง ในช่วงฤดูแล้งต้นไม้อาจจะผลัดใบ หญ้าบนพื้นแห้งตาย มักเกิดไฟไหม้ป่า ลูกของพันธุ์ไม้ถูกไฟเผาตาย มีลูกไม้เหลือรอดเพียงเล็กน้อย ในป่าชนิดนี้ต้นไม้มิมีรากที่มีความสามารถในการแตกหน่อได้ดีเพื่อที่จะขยายพันธุ์และเติบโตอยู่ได้ภายใต้สภาวะที่มีดินตื้น มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ มีไฟป่า และแห้งแล้ง มีเปลือกหนา เพื่อให้สามารถทนทานต่อการถูกไฟไหม้ ป่าชนิดนี้มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของชาวบ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นแหล่งของฟืน และของป่าต่าง ๆ ที่สามารถรับประทานได้ เช่น เห็ด ผักหวานป่า เป็นต้น ป่าเต็งรังมี 3 ชนิด (สุนทร, 2546) ได้แก่

1.1) ป่าเต็งรังแล้งที่สูง (Dry upper DDF) พบตามไหล่เขาที่มีความสูงมากกว่า 500 เมตร

1.2) ป่าเต็งรังที่ต่ำ (Dry lower DDF) พบตามที่ราบต่ำและที่ราบสูงในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และภาคตะวันตกที่ต่ำกว่า 500 เมตร

1.3) ป่าเต็งรังผสมป่าสน (DDF-Pine forest) ส่วนใหญ่พบในภาคเหนือ พบบนพื้นที่สูงที่มีความสูงมากกว่า 1,000 เมตร

ในป่าชนิดนี้มีผลผลิตที่ไม่ใช่เนื้อไม้ (Non-wood products) ได้แก่ เห็ดป่าที่สามารถรับประทานได้ (edible mushrooms) เช่น เห็ดเผาะ (*Astreaus hygrometricus* (Pers.) Morg.) เห็ดหล่ม (*Russula delica* Fr.) เห็ดลม (*Lentinus praerigidus* Berk.) เป็นต้น

2) ป่าเบญจพรรณ (Mixed deciduous forest, MDF) เป็นป่าที่มีไม้เด่นขึ้นอยู่ผสมกันหลายชนิด เป็นป่าโปร่ง ประกอบด้วยไม้ยืนต้นขนาดกลาง พื้นป่าไม่รกทึบมากนัก บางแห่งมีไผ่ขึ้นอยู่หนาแน่น โดยเฉพาะบริเวณริมห้วยหรือแม่น้ำ ในฤดูแล้งต้นไม้อาจจะทิ้งใบ ทำให้เกิดไฟไหม้ป่าทุกปี ดินมักเป็นดินร่วนปนทราย ซึ่งจะแปรผันไปตามพื้นที่ ส่วนใหญ่มีความอุดมสมบูรณ์ปานกลางถึงมาก ปริมาณน้ำฝนอยู่ในช่วง 1,000 - 1,500 มิลลิเมตรต่อปี โดยป่าเบญจพรรณแบ่งออกเป็น 4 ชนิด ดังนี้

2.1) ป่าเบญจพรรณชื้นที่สูง (Moist upper MDF) พบในพื้นที่ที่มีความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 300 - 800 เมตร มีการจัดชั้นเรือนยอดของต้นไม้ 3 ชั้น ดินเป็นดินร่วน มี

ความชุ่มชื้นมากพอสมควร เนื่องจากเป็นดินร่วนที่เกิดจากการสลายตัวของหินปูนหรือหินแกรนิต ทำให้ต้นไม้ในป่ามีขนาดสูงใหญ่

2.2) ป่าเบญจพรรณแล้งที่สูง (Dry upper MDF) พบตามไหล่เขาที่มีระดับความสูงจากระดับน้ำทะเล 300 – 800 เมตร พันธุ์ไม้ขึ้นอยู่กันห่าง ๆ เนื่องจากอัตราการระเหยของน้ำสูง ดินตื้นและเก็บอุ้มน้ำได้น้อย พื้นป่าได้รับแสงแดดมาก เนื่องจากเป็นป่าโปร่ง ดินถูกน้ำกัดเซาะและมีการชะกร่อนเอาอินทรีย์วัตถุไปจากผิวดินมาก ดินเป็นดินปนทรายหรือดินปนกรวด สภาพป่ามีความแห้งแล้งมากกว่าป่าเบญจพรรณชื้นที่สูงมาก มีการจัดชั้นเรือนยอดของต้นไม้ 3 ชั้น แต่มีการเจริญเติบโตของพันธุ์ไม้ช้า ลำต้นคดงอ มีไฟไหม้ป่าบ่อย ถ้าหากป่าชนิดนี้ถูกบุกรุกทำลายและปล่อยให้ว่าง จะกลายเป็นป่าไผ่ที่ขึ้นหนาแน่น

2.3) ป่าเบญจพรรณชื้นที่ต่ำ (Moist lower MDF) พบอยู่ตามที่ลุ่มริมแม่น้ำที่มีระดับความสูงต่ำกว่า 300 เมตร พันธุ์ไม้มีอัตราการเจริญเติบโตดีมาก เนื่องจากเป็นดินตะกอนริมฝั่งแม่น้ำ และมีความชุ่มชื้นเกือบตลอดทั้งปี

2.3) ป่าเบญจพรรณแล้งที่ต่ำ (Dry lower MDF) พบในพื้นที่ที่มีความสูงจากระดับน้ำทะเลต่ำกว่า 300 เมตร เป็นพื้นที่แห้งแล้ง ดินเป็นดินปนทรายหรือดินลูกรัง มีชั้นเรือนยอดของต้นไม้ 3 ชั้น แต่เรือนยอดชั้นบนไม่มีไม้สักขึ้นอยู่

พันธุ์ไม้เด่นของป่าเบญจพรรณ ได้แก่ สัก (*Tectona grandis* Linn.) ช้อ (*Gmelina arborea* Roxb.) ตะแบกใหญ่ (*Lagerstroemia calyculata* Kurz.) มะค่าโมง (*Azelia xylocarpa* Craib.) กุ๊ก (*Lansea coromandelica* Merr.) ประดู่ (*Pterocarpus macrocarpus* Kurz.) ตีนนก (*Vitex pinnata* Linn.) แดง (*Xylia kerii* Craib & Hutch)

ผลผลิตจากป่าเบญจพรรณที่ไม่ใช่เนื้อไม้ส่วนใหญ่เป็นหน่อไม้ และลำไผ่ ไผ่ที่พบทั่วไป เช่น ไผ่ชางคอย (*Dendrocalamus membranaceus* Munro) ไผ่ไร่ (*Gigantochloa albociliata* Munro) ไผ่ปลิง (*Bambusa longispatha* Gamble) ไผ่รวก (*Thysostachys siamensis* Gamble) นอกจากนี้ยังมีเห็ดโคน (*Termitomyces* pp.) เห็ดไผ่ชาง (*Clitocybe infundibuliformi* (Schaeff.) Quel.) เห็ดตับเต่า (*Boletus edulis* Bull.) สัตว์ป่า ได้แก่ แะ แลน บ่าง งูสิง เป็นต้น

3) ป่าสน (Pine Forest) พบกระจายอยู่ในพื้นที่ที่มีระดับความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 200 – 1,800 เมตร มักพบตามยอดเขาสูง ดินในป่าค่อนข้างตื้น มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ใกล้เคียงกับป่าเต็งรัง ดินเป็นกรดปานกลางถึงกรดแก่ และแห้งแล้ง พันธุ์ไม้เด่น ได้แก่ สนสองใบ (*Pinus merkusii* Jungh de Vruese) และสนสามใบ (*Pinus kesiya* Royle ex Gordon) ป่าสนธรรมชาติแบ่งออกเป็น 3 ชนิด ดังนี้

3.1) ป่าสนล้วน ประกอบด้วยสนสองใบ และสนสามใบขึ้นอยู่ปนกัน

3.2) ป่าสนผสมเต็งรัง มักพบในพื้นที่ที่มีระดับความสูง 700 – 1,300 เมตร สภาพทั่วไปมีความชุ่มชื้นน้อย ดินตื้น มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ มีไฟป่าในช่วงฤดูแล้ง อาจจัดได้เป็นป่ากึ่งผลัดใบ (Semi-evergreen forest)

3.3) ป่าสนผสมดิบเขา พบในพื้นที่ที่มีระดับความสูง 1,200 – 1600 เมตร ดินลึก และมีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น มีไฟป่าในช่วงฤดูแล้งบ้าง

4) ป่าดิบแล้ง (The dry evergreen forest: DEF, The semi-evergreen forest) พันธุ์ไม้ส่วนใหญ่คล้ายคลึงกับป่าดิบชื้น พบกระจายอยู่ทั่วไปบริเวณที่ราบลุ่มภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ ตามหุบเขาหรือริมแม่น้ำที่มีระดับความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 50 – 1,000 เมตร ปริมาณน้ำฝนรายปีประมาณ 1,500 – 2,000 มิลลิเมตร พันธุ์ไม้เด่นที่พบ เช่น ยางนา (*Dipterocarpus alatus* Roxb.) ยางปาย (*Dipterocarpus costatus* Gaertn.f.) ยางแดง (*Dipterocarpus turbinata* C.F. Gaertn.) กะบาก (*Anisoptera cochinchinensis* Pierre.) มะหาด (*Artocarpus lakoocha* Roxb.) มะไฟ (*Baccaurea sapida* Muell Arg.) เต็ม (*Bischofia javanica* Bl.) ยมหอม (*Cedrela ciliate* M. Roem.) อบเชย (*Cinnamon inners* Bl.) ตะเคียนหิน (*Hopea ferrea* Pierre.) ตะเคียนทอง (*Hopea odorata* Roxb.) ตะแบกใหญ่ (*Lagerstroemia calyculata* Kurz.) มะม่วงใหญ่ (*Mangifera coloneura* Kurz.) จำปา (*Michelia champaca* Linn.) มะแฟน (*Protium serratum* Engl.) กระท้อน (*Sandoricum indicum* Cav.) แดงสะแง (*Schoutenia hypoleuca* Pierre.) เป็นต้น

4.3 ข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน

4.3.1 บ้านงาแมง

4.3.1.1 ข้อมูลทั่วไป

หมู่บ้านงาแมง มีประชากรทั้งหมด 43 หลังคาเรือน จำนวน 370 คน ประกอบด้วยคนไทลื้อและคนเมือง (ข้อมูลเมื่อปี พ.ศ. 2548 ได้จากการสอบถามผู้ใหญ่บ้าน) มีประชากรประกอบอาชีพเกษตรกรรมจำนวน 36 ครัวเรือน ส่วนใหญ่ปลูกข้าว และกระเทียม มีเนื้อที่การเกษตร 208 ไร่ เป็นพื้นที่ปลูกข้าว 88.5 ไร่ กระเทียม 81.75 ไร่ ถั่วระะ 32.25 ไร่ นอกจากนี้เป็นพื้นที่สวนผัก บอนสี พืชไร่บางชนิด ได้แก่ ถั่วลิสง ข้าวไร่ และข้าวโพด และที่สวนหรือแปลงเกษตรผสมผสาน (ข้อมูลเมื่อปี พ.ศ. 2548-2549 ได้จากการสำรวจภาคสนาม) สัตว์ที่เลี้ยง ได้แก่ สุกร ไก่ และเป็ด แหล่งน้ำ ได้แก่ บ่อบาดาล 1 แห่ง ฝายหรือผนังกั้นน้ำ 4 แห่ง เหมือง 12 แห่ง และห้วยหรือลำธาร 1 แห่ง (สำนักงานเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2545)

4.3.1.2 สภาพภูมิประเทศ

หมู่บ้านงาแมงตั้งอยู่บริเวณที่ราบลุ่มริมน้ำแม่สาบเช่นเดียวกับบ้านขุนสาบ ความสูงของพื้นที่มีตั้งแต่ 330-1,685 เมตรจากระดับน้ำทะเล ป่าที่อยู่บริเวณรอบๆ พื้นที่หมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นป่าเต็งรัง และเบญจพรรณ มีลำน้ำที่ไหลผ่านและมีการใช้ประโยชน์ ดังนี้

1) น้ำแม่แยะ เป็นลำน้ำที่ไหลมาจากบ้านจิวเต่า บริเวณของลำน้ำที่อยู่ในขอบเขตลุ่มน้ำของบ้านงาแมงเป็นที่ราบซึ่งมีความลาดชันไม่มากนัก การใช้ประโยชน์เกือบทั้งหมดเป็นที่นา มีที่ไร่เพียงไม่กี่แห่งเท่านั้น ป่าบริเวณเนินเขาเดี่ยวๆที่พบเป็นป่าเต็งรังผสมเบญจพรรณ พันธุ์ไม้เด่นที่พบ ได้แก่ เต็ง รัง และไผ่บง มีการใช้ประโยชน์พื้นที่ค่อนข้างเข้มข้น

2) น้ำแม่สาบ เป็นลำน้ำที่ไหลมาจากบ้านปางเดิม มารวมกับน้ำแม่แยะบริเวณสะพานเหนือบ้านงาแมง ป่าที่พบเป็นป่าเต็งรังผสมเบญจพรรณ มีความชันค่อนข้างสูง โดยภูเขาอยู่บริเวณใกล้หมู่บ้านไม่ค่อยสลับซับซ้อนมากนัก ดินมีสีแดง และมีหินเป็นส่วนประกอบค่อนข้างมาก ต้นไม้เด่นที่พบ ได้แก่ ไผ่ชนิดต่าง ๆ เช่น ไผ่บง ไผ่ซาง ไผ่ไร่ เป็นต้น การใช้ประโยชน์ส่วนใหญ่ใช้เป็นที่นาทั้งสองข้างของลำน้ำ เป็นการทำการเกษตรอย่างเข้มข้น ใช้พื้นที่ตลอดทั้งปี ทำให้เกิดปัญหาขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้งอยู่บ้าง บริเวณพื้นที่เชิงเขาที่อยู่สูงขึ้นไปใช้ทำไร่ แต่มีไม่มากนักเมื่อเทียบกับบ้านขุนสาบ

3) ห้วยยายอง เป็นลำห้วยที่อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของบ้านงาแมงพันธุ์ไม้เด่นที่พบ ได้แก่ สน สภาพพื้นที่เป็นดินลูกรัง ดินมีสีแดง ความลาดชันสูงมาก การใช้ประโยชน์มีเพียง ไร่ และที่สวนเพียงเล็กน้อยบริเวณเชิงเขาเท่านั้น ห้วยนี้เป็นห้วยที่ชาวบ้านใช้อุปโภค

4) ห้วยป่าดง อยู่ทางทิศตะวันออกของกลุ่มน้ำ ถัดจากน้ำแม่แยะลงมา น้ำในลำห้วยนี้มีไม่มากนัก ในช่วงฤดูแล้งจะหยุดไหล การใช้ประโยชน์มีเพียงใช้ทำสวนส้มทางตอนปลายของกลุ่มน้ำ ป่าบริเวณลำห้วยนี้เป็นป่าอนุรักษ์ ป่าที่พบเป็นป่าเบญจพรรณ และเต็งรังผสมสน

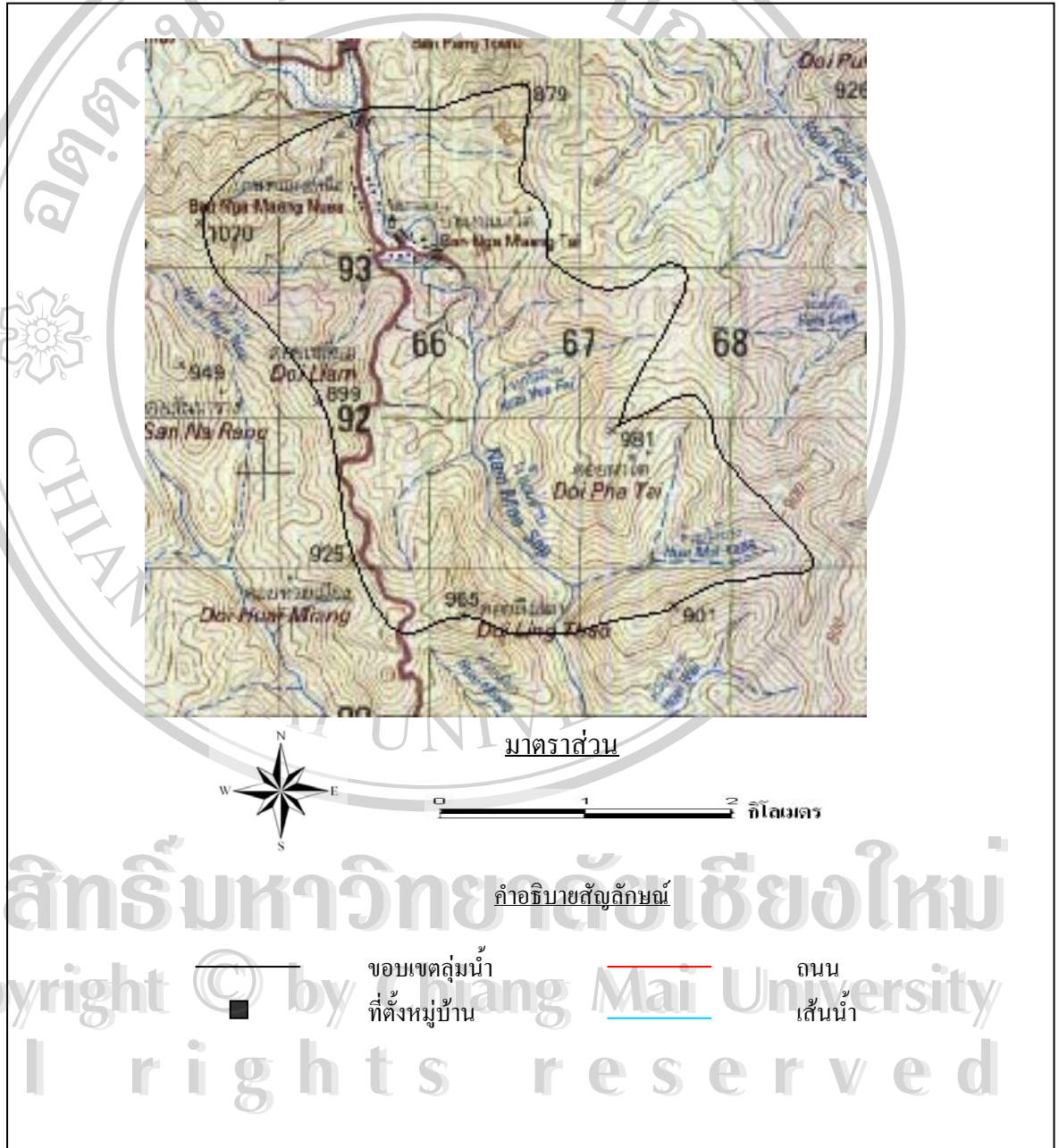
5) ห้วยป่าซาง เป็นลำห้วยคู่ขนานกับห้วยป่าดง มีลักษณะภูมิประเทศที่คล้ายคลึงกันมาก น้ำในลำห้วยไหลไม่ตลอดทั้งปีเช่นเดียวกับห้วยป่าดง การใช้ประโยชน์ก็มีเพียงสวนส้มทางตอนปลายของลำห้วยเช่นเดียวกับห้วยป่าดง ทั้งห้วยป่าดงและห้วยป่าซางจะไหลมารวมกันก่อนที่จะไหลไปบรรจบกับน้ำแม่สาบ

นอกจากนี้ยังมีลำห้วยอื่นๆ ที่ไหลผ่านพื้นที่ แต่ชาวบ้านไม่ได้เข้าไปใช้ประโยชน์ บริเวณที่ราบระหว่างลำห้วยเหล่านี้ เนื่องจากอยู่ห่างไกลจากหมู่บ้าน และบริเวณที่ราบค่อนข้างแคบ ได้แก่ ห้วยริน ห้วยไม้เส้า ห้วยมะกอก ห้วยผักหละหรือเท็มผักหละ ห้วยหัวฝาย ห้วยไม้ฮ้าง ห้วยต้นล้าน ห้วยขาหัก ห้วยปางยาง ห้วยหม้อแกงตอง ห้วยหัวออบ ห้วยหางออบ ห้วยท่ายาก

ห้วยต่ง ห้วยป่าเขียว ห้วยป่าแฉม ห้วยป่าตองสาด และห้วยหวาย ป่าที่พบบริเวณนี้ส่วนใหญ่เป็นป่าเต็งรัง และเบญจพรรณ

สภาพภูมิประเทศ และขอบเขตลุ่มน้ำของบ้านงาแมงแสดงดังภาพ 4.3

ภาพ 4.3 สภาพภูมิประเทศ และขอบเขตลุ่มน้ำของบ้านงาแมง

4.3.1.3 ลักษณะดิน

บ้านงาแมงมีชุดดินอยู่ 3 ชุดดิน (ภูษิต, 2548) ได้แก่

(1) ชุดดินหางดง (Hd-Sic1A)

ชุดดินหางดงเป็นดินเหนียวลิกมากสีเทา เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดินพวกตะกอนลำน้ำ พบในบริเวณที่ราบตะกอนน้ำพา มีสภาพพื้นที่เป็นพื้นที่ราบลุ่มหรือราบเรียบ มีน้ำแช่ขังในช่วงฤดูฝน การระบายน้ำเร็ว ความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติปานกลาง บางพื้นที่พบในพื้นที่ลุ่มต่ำ มีน้ำไหลบ่าท่วมขังสูงในฤดูฝน

ชุดดินนี้พบในพื้นที่ที่มีความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อดินชั้นบนเป็นดินร่วนปนเหนียว ร่วนเหนียวปนทรายแป้งหรือเหนียวปนทรายแป้ง ลิกมาก สีเทาแก่ มีจุดประสีเหลืองหรือสีน้ำตาล ปฏิกริยาดินเป็นกรดปานกลางถึงเป็นกรดเล็กน้อย มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ 6.0-6.5 มีเนื้อดินชั้นล่างเป็นดินเหนียวหรือดินเหนียวปนทรายแป้ง สีน้ำตาลปนเทาหรือสีเทา มีจุดประสีน้ำตาล สีเหลืองหรือสีแดง ปฏิกริยาเป็นกรดเล็กน้อยถึงเป็นด่างปานกลาง มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ 6.5-8.0 มักพบก้อนสารเคมีสะสมพวกเหล็กและแมงกานีสหรือเม็ดปูนปะปนอยู่ในดินชั้นล่าง

การใช้ประโยชน์ที่ดินส่วนใหญ่ใช้ทำนา และหลังฤดูทำนาใช้ปลูกพืชไร่ พืชผัก และยาสูบ ถ้ามีแหล่งน้ำชลประทานหรือแหล่งน้ำธรรมชาติ บางพื้นที่ยกทรงเพื่อปลูกพืชผักและไม่ผล

ชุดดินหางดง (Hd) มีการจำแนกดินดังนี้ fine, mixed, semiactive, isohyperthermic Typic Endoaqualfs.

(2) ชุดดินสีทัน (St-s1A)

ชุดดินสีทันพบบริเวณพื้นที่ราบระหว่างเนิน (valley flat) เกิดจากตะกอนชะมาทับถม (wash deposits) สภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ มีความลาดชัน 0-5 เปอร์เซ็นต์ ชุดดินนี้เป็นดินร่วนหยาบลิกมากกว่า 150-200 เซนติเมตรจากผิวดิน มีการระบายน้ำของดินค่อนข้างเร็ว มีความสามารถให้น้ำซึมผ่านได้ปานกลาง การไหลบ่าของน้ำบนผิวดินช้าและมีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำดินบนหนา 10-30 เซนติเมตร มีเนื้อดินเป็นดินร่วนปนทรายหรือดินทรายนดินร่วน มีสีดินเป็นสีน้ำตาลเข้ม สีน้ำตาล สีน้ำตาลซีดหรือสีน้ำตาลอ่อน มีจุดประสีเหลืองหรือสีน้ำตาล ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงกรดปานกลาง มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างของดินประมาณ 5.0-6.0 ดินล่างจะเป็นชั้นดินเรียงสลับที่มีเนื้อดินเป็นดินร่วน ดินร่วนเหนียวและดินทราย ซึ่งแล้วแต่ชนิดของตะกอนที่ชะมาทับถม มีสีดินเป็นสีเทา สีเทาปนชมพูหรือสีน้ำตาลปนเทา มีจุดประสีเหลือง

หรือสีน้ำตาล ปฏิกิริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดเล็กน้อย มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างของดินประมาณ 5.5-6.5

การใช้ประโยชน์ส่วนใหญ่เป็นที่นา ปัญหาที่พบในการใช้ประโยชน์ เกิดเนื่องจากดินค่อนข้างเป็นทราย มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ บางพื้นที่ขาดแคลนน้ำในบางช่วงเวลาที่ปลูกข้าวหรือมีน้ำท่วมอย่างฉับพลันในฤดูน้ำหลาก

ชุดดินสีทน (Si) มีการจำแนกดินดังนี้ coarse-loamy, mixed, subactive, nonacid, isohyperthermic Fluvaquentic Endoaquepts

(3) พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน (Slope Complex)

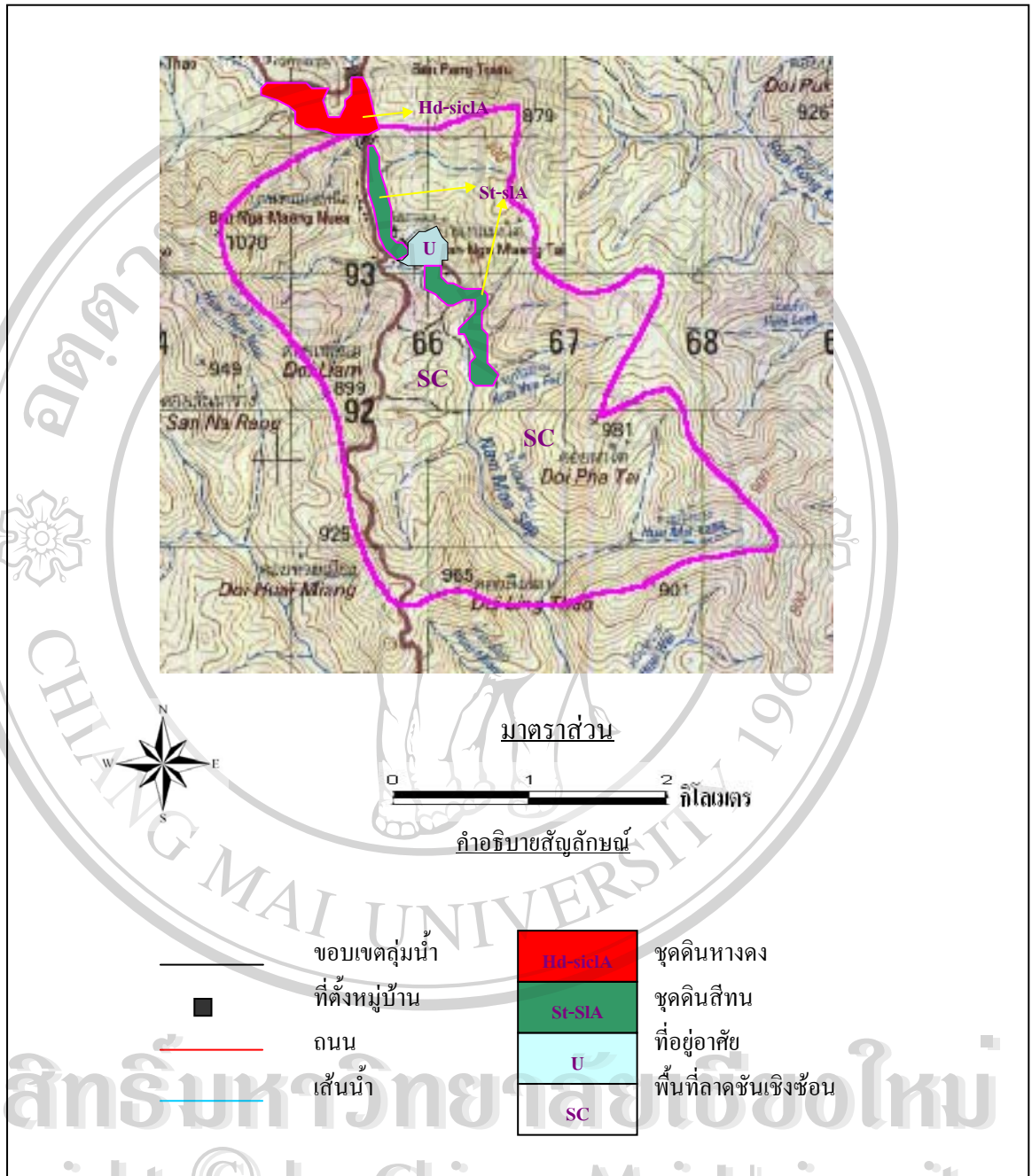
ชุดดินนี้ประกอบด้วยพื้นที่ภูเขาและเทือกเขาที่มีความลาดชันมากกว่าร้อยละ 35 พื้นที่บริเวณนี้ยังไม่มีการสำรวจและจำแนกดิน เนื่องจากยากต่อการจัดการดูแลที่ดินในพื้นที่ทำการเกษตร ลักษณะและสมบัติดินที่พบไม่แน่นอน มีทั้งดินลึกและดินตื้น พื้นที่หินโผล่หรือพื้นที่หินพื้นโผล่ ประกอบด้วยพื้นที่ที่มีศักยภาพทางการเกษตรและไม่เหมาะสมต่อการเกษตร

พื้นที่ส่วนใหญ่ปกคลุมด้วยป่าไม้ประเภทต่างๆ เช่น ป่าเบญจพรรณ ป่าเต็งรัง ป่าดิบเขา หลายแห่งมีการบุกรุกทำไร่เลื่อนลอยโดยปราศจากมาตรการในการอนุรักษ์ดินและน้ำ สภาพพื้นที่ที่มีความลาดชันสูง พื้นที่ทำการเกษตรง่ายต่อการถูกชะล้างพังทลายสูญเสียหน้าดิน ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ ไม่ควรนำมาใช้ประโยชน์ทางการเกษตร ควรสงวนไว้เป็นป่าตามธรรมชาติ เพื่อรักษาแหล่งต้นน้ำลำธาร

แผนที่แสดงลักษณะชุดดินของบ้านงาแมงแสดงดังภาพ 4.4

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

ภาพ 4.4 แผนที่แสดงลักษณะชุดดินของบ้านงาเมง

4.3.2 บ้านขุนสาบ

4.3.2.1 ข้อมูลทั่วไป

หมู่บ้านขุนสาบ ตำบลแม่สาบ เป็นหมู่บ้านปกาเกอญอ มีประชากรทั้งหมด 96 หลังคาเรือน แบ่งออกเป็น 3 หย่อมบ้าน เนื่องจากประชากรที่มีจำนวนมากขึ้น ทำให้ไม่สามารถตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่หมู่บ้านเพียงแห่งเดียวได้ ชาวบ้านจึงต้องกระจายออกไปหาที่ตั้งถิ่นฐานเพิ่ม โดยแบ่งออกเป็นบ้านขุนสาบเหนือซึ่งถือว่าเป็นบ้านหลักจำนวน 55 หลังคาเรือน ขุนสาบกลางจำนวน 8 หลังคาเรือน และขุนสาบใต้ 33 หลังคาเรือน มีประชากรทั้งหมด 417 คน (ข้อมูลเมื่อปี พ.ศ. 2548 ได้จากการสอบถามผู้ใหญ่บ้าน) โดยประชากรทั้งหมดประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีพื้นที่การเกษตร 645 ไร่ แบ่งออกเป็นพื้นที่ปลูกข้าว 252 ไร่ พื้นที่ปลูกพืชผัก ไม้ดอกไม้ประดับ และ พืชไร่ 264 ไร่ และพื้นที่สวนหรือแปลงเกษตรผสมผสาน 129 ไร่ (ข้อมูลจากการสำรวจภาคสนาม พ.ศ. 2548) สัตว์ที่เลี้ยง ได้แก่ หมู วัว และไก่ ประกอบอาชีพรับจ้าง 3 ครั้วเรือน เนื่องจากทั้ง 3 ครั้วเรือนนี้ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง จึงไม่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมแหล่งน้ำ ได้แก่ บ่อน้ำตื้น 3 แห่ง ฝายหรือผนังกั้นน้ำ 3 แห่ง และรางน้ำหรือน้ำประปาภูเขา 1 แห่ง (สำนักงานเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2545)

4.3.2.2 สภาพภูมิประเทศ

หมู่บ้านขุนสาบตั้งอยู่ในลุ่มน้ำแม่สาบ พื้นที่มีระดับความสูงจากระดับน้ำทะเล 700 – 1500 เมตร (ความสูงของจุดที่ต่ำที่สุดและสูงที่สุด) ป่าที่พบในพื้นที่ ได้แก่ ป่าเต็งรัง ป่าเต็งรังผสมสน ป่าเบญจพรรณ และป่าดิบเขา มีลำห้วยไหลผ่านหลายสาย ได้แก่

1) ห้วยขุนสาบ เป็นลำห้วยที่อยู่ทางตอนบนของลุ่มน้ำ ทางทิศเหนือของหมู่บ้าน ไหลจากยอดเขาที่มีความสูงจากระดับน้ำทะเล 1,200 เมตร ความยาวของลำห้วยก่อนที่จะรวมกับห้วยเฮี้ยเป็นน้ำแม่สาบประมาณ 1.25 กิโลเมตร บริเวณร่องห้วยพบதாகจำนวนมาก ป่าที่พบบริเวณร่องห้วยเป็นป่าดิบเขาผสมสน ส่วนพื้นที่ที่อยู่สูงขึ้นไปเป็นป่าเบญจพรรณ และดิบเขาผสมสน สลับกันไปตามสภาพพื้นที่ พื้นที่ที่มีความลาดชัน ไม่มากนัก การใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณที่ราบลุ่มของห้วยขุนสาบอยู่ทางตอนปลายของลำห้วย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่นา และที่ไร่ อยู่ไกลจากพื้นที่หมู่บ้านประมาณ 2 กิโลเมตร

2) ห้วยเฮี้ย (1) เป็นลำห้วยที่อยู่ทางตอนบนของลุ่มน้ำ ทางทิศตะวันตกของหมู่บ้าน มีความยาวของลำห้วย 1.25 กิโลเมตร เริ่มต้นไหลจากยอดเขาที่มีความสูงกว่า 1,200 เมตรจากระดับน้ำทะเล ลักษณะป่าที่พบคล้ายคลึงกับห้วยขุนสาบ พบதாகเป็นจำนวนมาก การใช้ประโยชน์ส่วนใหญ่อยู่ทางตอนปลายของลุ่มน้ำ ซึ่งเป็นที่นาจำนวน 2 แปลงเท่านั้น นอกจากนี้มีที่ไร่เพียงเล็กน้อย

3) ห้วยหก เริ่มต้นไหลจากยอดเขาที่มีความสูงประมาณ 1,100 เมตร ลำห้วยมีความยาวประมาณ 1.75 กิโลเมตร ก่อนไหลรวมกับน้ำแม่สาบ ป่าที่พบเป็นป่าดิบเขา มีสภาพค่อนข้างรกทึบ และชื้น พบதாகอยู่เป็นจำนวนมาก ตอนปลายของลำห้วยเป็นป่าเบญจพรรณผสมดิบเขา ความหนาแน่นของต้นไม้ลดลง พื้นที่มีความลาดชันค่อนข้างสูงถึงสูงมาก การใช้ประโยชน์ที่ดินในบริเวณนี้มีไม่มากนัก

4) ห้วยขุนหน้าแล้ง เริ่มต้นไหลจากยอดเขาที่มีความสูง 1,200 เมตร มีความยาวของลำห้วยประมาณ 2 กิโลเมตร เป็นลำห้วยที่อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของหมู่บ้าน บริเวณนี้มีน้ำไม่เพียงพอสำหรับใช้ประโยชน์ แต่มีที่นาอยู่จำนวนมาก อาจเนื่องมาจากที่ราบลุ่มของลำห้วยนี้มีบริเวณกว้าง ที่นาที่อยู่บริเวณนี้อาศัยน้ำเหมืองจากฝายน้ำล้นที่ตัดลำน้ำแม่สาบ พบก้อนหินขนาดใหญ่เป็นจำนวนมาก ป่าที่พบเป็นป่าเบญจพรรณ

5) ห้วยเฮี้ย (2) เป็นลำห้วยที่อยู่ทางทิศตะวันออกของหมู่บ้าน ไหลจากยอดเขาที่มีความสูง 1,000 เมตร ป่าที่พบเป็นป่าเบญจพรรณ และเต็งรัง การใช้ประโยชน์ที่ดินส่วนใหญ่เป็นที่ไร่ ส่วนที่นาที่มีอยู่เป็นนาไร่ ไม่มีการใช้ประโยชน์ เนื่องจากน้ำไม่เพียงพอสำหรับใช้ทำนาข้าว

6) ห้วยบ้านห่าง เป็นลำห้วยที่อยู่ทางตะวันตกของหมู่บ้าน เริ่มต้นไหลจากยอดเขาที่มีความสูง 1,100 เมตร มีความยาวของลำห้วยประมาณ 1 กิโลเมตร บริเวณที่ราบลุ่มของห้วยนี้เป็นบริเวณที่ตั้งหมู่บ้านเก่า ป่าที่พบส่วนใหญ่เป็นป่าเบญจพรรณ พบป่าเต็งรังบริเวณตอนปลายของลำห้วย มีการใช้ประโยชน์ที่ดินค่อนข้างมาก ส่วนใหญ่เป็นที่ไร่ ที่สวน และแปลงเกษตรผสมผสาน เนื่องจากบริเวณนี้เป็นที่ตั้งหมู่บ้านเดิม เมื่อชาวบ้านย้ายไปอยู่ที่หมู่บ้านแห่งใหม่ แต่ก็ยังมีการเข้าไปใช้ประโยชน์อย่างต่อเนื่อง ส่วนที่นาส่วนใหญ่เป็นนาไร่ ไม่มีการเข้าไปใช้ประโยชน์ เนื่องจากน้ำในบริเวณนี้ไม่เพียงพอสำหรับทำนา และการขนย้ายผลผลิตทำได้ลำบาก

7) ห้วยชะโอ เป็นลำห้วยที่อยู่ทางทิศตะวันออก บริเวณบ้านขุนสาบกลาง มีความยาวของลำห้วยประมาณ 500 เมตร ลำห้วยมีน้ำเฉพาะช่วงฤดูฝน การใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณนี้เป็นที่สวนและแปลงเกษตรผสมผสาน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่สวนเมืองเดิมที่ชาวบ้านเข้าไปปลูกพืชชนิดอื่นเพิ่มเติม เช่น กาแฟ มะม่วง พืชผักสวนครัวอื่น ๆ เป็นต้น ป่าที่พบเป็นป่าเบญจพรรณ และป่าดิบเขา

8) ห้วยยามไฟ เป็นลำห้วยที่ไหลมาจากภูเขาหินปูน ไม่สามารถใช้ประโยชน์สำหรับบริโภคได้ มีน้ำไหลตลอดทั้งปี มีความยาวของลำห้วยประมาณ 1.75 กิโลเมตร การใช้ประโยชน์ที่ดินส่วนใหญ่เป็นที่ไร่ และที่สวนหรือแปลงเกษตรผสมผสาน มีที่นาเพียงแห่งเดียวเท่านั้น

9) ห้วยตาด ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของหมู่บ้าน บริเวณบ้านขุนสาบใต้ เริ่มต้นไหลจากยอดเขาที่มีความสูง 1,300 เมตร มีความยาวของลำห้วย ประมาณ 3.5 กิโลเมตร มีน้ำไหลตลอด

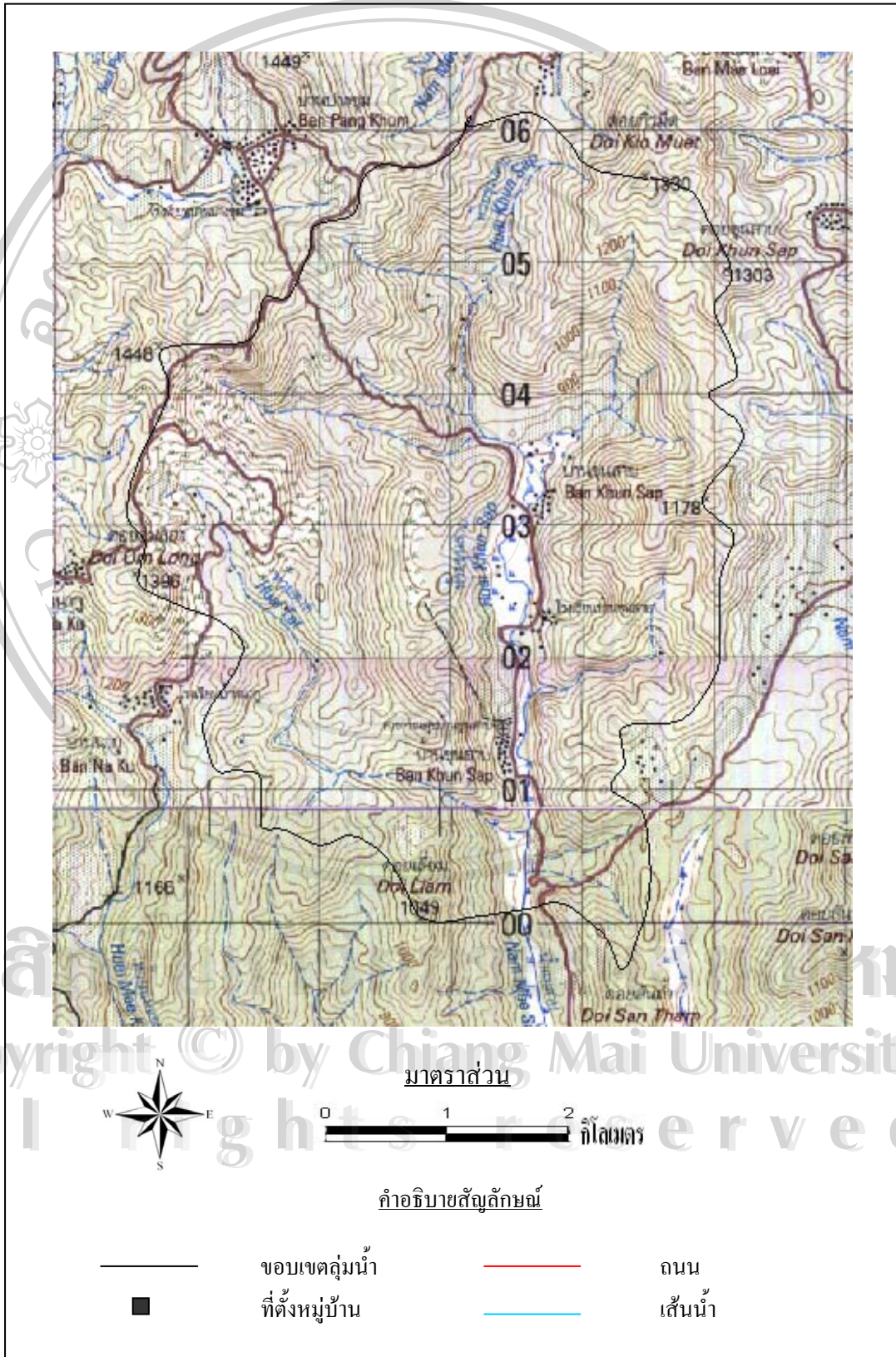
ทั้งปี ป่าที่พบเป็นป่าดิบเขาและเบญจพรรณ สภาพภูมิประเทศเป็นภูเขาสูงชันสลับกันไป ซึ่งบริเวณที่มีความสูงชันมากทำให้เกิดน้ำตกมีอยู่ 2 แห่ง มีการใช้ประโยชน์บริเวณริมลำห้วยตลอดทั้งสาย แต่ทางตอนต้นและตอนกลางไม่หนาแน่นมากนัก จะหนาแน่นอยู่ทางตอนปลายของกลุ่มน้ำ ซึ่งเกือบทั้งหมดเป็นที่นา

สภาพภูมิประเทศ และขอบเขตลุ่มน้ำของบ้านขุนสาบแสดงดังภาพ 4.5

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

ภาพ 4.5 สภาพภูมิประเทศ และขอบเขตลุ่มน้ำของบ้านขุนสาว

4.3.2.3 ลักษณะดิน

บ้านขุนสามมีชุดดินอยู่ 3 ชุดดิน (ภูษิต, 2548) ได้แก่

(1) ชุดดินเชียงแสน (Ce)

(1.1) ชุดดินเชียงแสนที่ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ (Ce-clD)

(1.2) ชุดดินเชียงแสนที่ความลาดชัน 20-35 เปอร์เซ็นต์ (Ce-clE)

ชุดดินนี้มีลักษณะเป็นดินเหนียวที่ลึกมาก หน้าดินคล้ำ เนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนเหนียว มักพบในพื้นที่สูง เกิดจากการสลายตัวผุพังของวัตถุดินพวกหินเนื้อละเอียด มีการระบายน้ำดี ความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติปานกลาง เนื้อดินชั้นบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียวหรือดินเหนียวสีดําหนา ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดเล็กน้อย มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ 5.5-6.5 มีเนื้อดินชั้นล่างเป็นดินเหนียวสีน้ำตาลปนแดงหรือสีแดง ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดเล็กน้อย มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างประมาณ 5.5-6.5

ชุดดินเชียงแสน (Ce) มีการจำแนกดิน ดังนี้ fine, kaolinitic, isohyperthermic Typic Kandistults

(2) ชุดดินสีทัน (St-sIB)

ชุดดินสีทันพบบริเวณพื้นที่ราบระหว่างเนิน (valley flat) เกิดจากตะกอนชะมาทับถม (wash deposits) สภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ มีความลาดชัน 0-5 เปอร์เซ็นต์ ชุดดินนี้เป็นดินร่วนหยาบลึกมากกว่า 150-200 เซนติเมตรจากผิวดิน มีการระบายน้ำของดินค่อนข้างเร็ว มีความสามารถให้น้ำซึมผ่านได้ปานกลาง การไหลบ่าของน้ำบนผิวดินช้าและมีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำดินบนหนา 10-30 เซนติเมตร มีเนื้อดินเป็นดินร่วนปนทรายหรือดินทรายปนดินร่วน มีสีดินเป็นสีน้ำตาลเข้ม สีน้ำตาล สีน้ำตาลซีดหรือสีน้ำตาลอ่อน มีจุดประสีเหลืองหรือสีน้ำตาล ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงกรดปานกลาง มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างของดินประมาณ 5.0-6.0 ดินล่างจะเป็นชั้นดินเรียงสลับที่มีเนื้อดินเป็นดินร่วน ดินร่วนเหนียวและดินทราย ซึ่งแล้วแต่ชนิดของตะกอนที่ชะมาทับถม มีสีดินเป็นสีเทา สีเทาปนชมพูหรือสีน้ำตาลปนเทา มีจุดประสีเหลืองหรือสีน้ำตาล ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดเล็กน้อย มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างของดินประมาณ 5.5-6.5 การใช้ประโยชน์ส่วนใหญ่เป็นที่นา ปัญหาที่พบในการใช้ประโยชน์ เกิดเนื่องจากดินค่อนข้างเป็นทราย มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ บางพื้นที่ขาดแคลนน้ำในบางช่วงเวลาที่ปลูกข้าวหรือมีน้ำท่วมอย่างฉับพลันในฤดูน้ำหลาก

ชุดดินสีทัน (St) มีการจำแนกดินดังนี้ coarse-loamy, mixed, subactive, nonacid, isohyperthermic Fluvaquentic Endoaquepts

(3) พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน (Slope Complex)

ชุดดินนี้ประกอบด้วยพื้นที่ภูเขาและเทือกเขาที่มีความลาดชันมากกว่า 35 เปอร์เซ็นต์ พื้นที่บริเวณนี้ยังไม่มีการสำรวจและจำแนกดิน เนื่องจากยากต่อการจัดการดูแลที่ดินในพื้นที่ทำการเกษตร ลักษณะและสมบัติดินที่พบไม่แน่นอน มีทั้งดินลึกและดินตื้น พื้นที่หินโผล่หรือพื้นที่หินพื้นโผล่ ประกอบด้วยพื้นที่ที่มีศักยภาพทางการเกษตรและไม่เหมาะสมต่อการเกษตร

พื้นที่ส่วนใหญ่ปกคลุมด้วยป่าไม้ประเภทต่างๆ เช่น ป่าเบญจพรรณ ป่าเต็งรัง ป่าดิบเขา ป่าสนเขา หรือป่าดงดิบชื้น หลายแห่งมีการบุกรุกทำไร่เลื่อนลอยโดยปราศจากมาตรการในการอนุรักษ์ดินและน้ำ สภาพพื้นที่ที่มีความลาดชันสูง พื้นที่ทำการเกษตรง่ายต่อการถูกชะล้างพังทลายสูญเสียหน้าดิน ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ ไม่ควรนำมาใช้ประโยชน์ทางการเกษตร ควรสงวนไว้เป็นป่าตามธรรมชาติเพื่อรักษาแหล่งต้นน้ำลำธาร

แผนที่แสดงลักษณะชุดดินของบ้านขุนสาบแสดงดังภาพ 4.6

CHIANG MAI UNIVERSITY 1964

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

ภาพ 4.6 แผนที่แสดงลักษณะชุดดินของบ้านขุนสาว

